

Zilver

Op pad met Piet Hein

Zilver

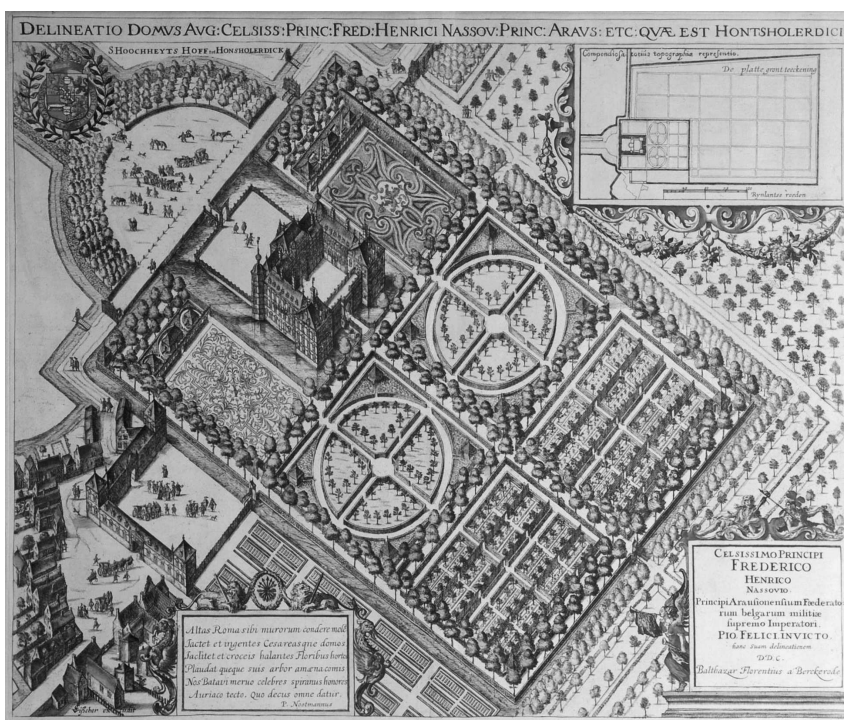
Op pad met Piet Hein

Piet Vellekoop

ISBN: 978 94 021 5246 3
Tekeningen en omslag: Piet Vellekoop
© Piet Vellekoop
vel@casema.nl

Onaangekondigd stopte aarzelend een Dafje voor mijn deur. Een broos, bejaard vrouwtje stapte uit en belde aan. Ik deed open. Onder haar arm hield ze een tekenmap stevig tegen zich aangedrukt. Ze noemde mijn naam en vroeg of ze even binnen mocht komen. De vrouw leek me nogal ongevaarlijk. Nieuwsgierig naar het doel van dit verrassingsbezoek zwaaide ik de deur wijd open.

Nog voordat er een stoel kon worden aangeboden nam ze een aantal grote, gelige vellen papier uit de map en legde deze breeduit op de eettafel. Het waren oude gravures. Ze zocht, nu zorgvuldig, het juiste blad en legde dat plechtig bovenop de stapel. Koffie was niet nodig, nog niet. Eerst moest ik kijken.

Bovenaan de gravure stond een lange Latijnse zin. Alleen het woord Domus, woning, kende ik en 'Fred.Henrici.Nassou' was ongetwijfeld een Oranjetelg. Op de tekening was een indrukwekkend, rechthoekig paleis met een binnenplaats te zien. "Het huis van Frederik Hendrik?" vroeg ik voorzichtig.

De tuin in Franse stijl nam het grootste deel van de afdruk in beslag. Het terrein bestond uit rechte lanen, twee grote, cirkelvormige plantsoenen, vele rechthoekige met heggetjes omzoomde hofjes en een regen van regelmatig in rijen aangeplante bomen.

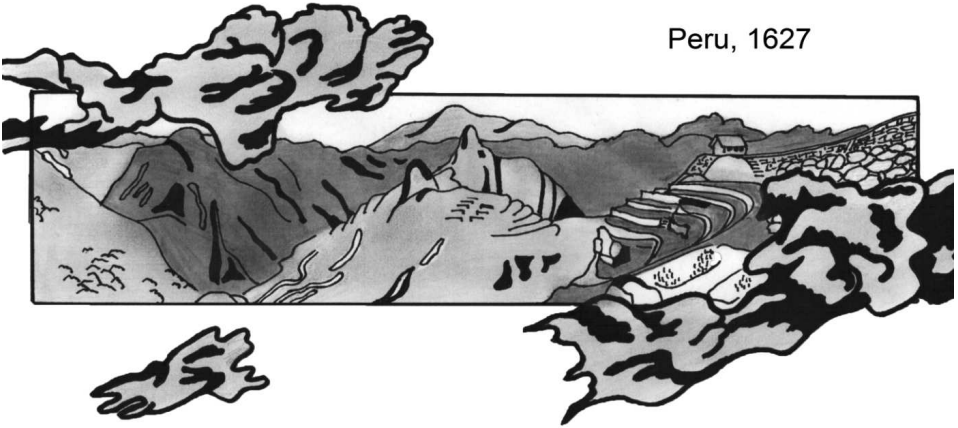
“Dit...” zei ze. “Dit is kasteel Honselersdijk.”

Even wachtte de onbekende bezoeker.

“En daar...” Nu priemde ze parkinsonachtig met haar wijsvinger links onder in de hoek van de tekening. Mijn oog viel toen pas op een tiental huisjes dat slordig stond te dringen op weg naar de ingang van het kasteel. De aangewezen plek betrof een scheefgezakte Anton-Pieck-woning.

“Daar.” zei ze samenzweerderig “Daar woonden jouw directe voorouders.”

Peru, 1627

Ondanks de smerige stank en vette rookwalmen bezoeken Spaanse kolonisten met groot genoegen Potosi. Ook de lange tocht op weg naar deze hooggelegen stad op de Altiplano waarbij de ijle lucht hen de adem beneemt hebben ze er graag voor over. De mijnen in het Andesgebergte leveren zo'n overvloed aan zilver op dat de Europeanen in een roes van onrust ronddwalen. Het zilver bezorgt hen goudkoorts. De erts maakt hen dronken.

Hun koning Filips IV zou de rijkste man van Europa kunnen zijn. Uit gemakzucht en onervarenheid laat de jonge vorst, hij is pas 22, het regeren over aan Olivarez, de hertog van Lerma. Daarom kunnen ambtenaren van hoog tot laag een flink graantje meepikken van de te verkrijgen rijkdom.

Ze komen uit eigener beweging naar de o zo ver, aan de andere zijde van de oceaan gelegen Spaanse gebieden. De belangrijkste onder hen beklimmen twee maal per jaar het ongenaakbare en beklemmend majestueuze bergmassief. Met piepende longen komen ze inspecteren, controleren, misstanden corrigeren, soms rechtspreken, maar vooral... tellen. Ze laten het zilver door hun handpalmen rollen. Hun vingers bevoelen het edelmetaal. Tussen hun tanden testen ze de sterkte. Begerig noteren ze de hoeveelheden opgeslagen stukken en berekenen hoeveel mensen en dieren er nodig zullen zijn om alles te vervoeren. Bovenal bedenken ze hoe ze hun eigen aandeel kunnen wegsluizen.

Als ze klaar zijn vertrekken ze met nog groter plezier dan dat ze zijn gekomen. Ze verkeren in jubelstemming. Wat een enorme inkomsten krijgt hun land! Het is de Spaanse Gouden Eeuw. En zij zelf; ze worden rijk! Ook zijn ze opgelucht dat ze naar een lager gelegen deel van Peru kunnen gaan waar zuurstof de longen weer vrije ademhaling geeft. Tijdens de dagenlange terugtocht en de eindeloze afdaling laten ze vast hun ogen gaan over borsten en billen van hellingbewoonsters. Fantasieën komen los. Op hun thuisbasis aan de kust, in Lima, zullen ze zich kunnen uitleven met de plaatselijke schonen. Luxueuze villa's, feesten, lekker eten en veel drank wachten hen. De universiteit met zijn boekencollectie, het voormalige paleis van Pizarro, de kathedraal, de basiliek, de kerken, kloosters, kantoren en de pleinen en parken maken de stad tot een prettig, tijdelijk stukje vaderlandse grond te midden van heidenen en een weerbarstige natuur. Deze Spanjaarden hebben een goed leven en het wordt nog beter.

In en rond de zilvermijnen van de Cerro Rico, de rijke berg, is onder de inlandse arbeiders en de geïmporteerde negers de gelatenheid daarentegen groot. De gemiddelde indiaan is een fatalist en berust in de grillen van de machten om hem heen.

"As!" roept hij uit bij elke slag van het lot. Verder zwijgt hij. Het is niet anders. De blanke vreemdelingen hebben geweren en daarmee de macht. De harde aanpak op het hooggelegen plateau heeft de Inca's en de verhandelde Afrikanen geleerd niet te veel te protesteren. Het leven valt niet mee en het lijkt alleen maar slechter te worden.

Marco laat niet alles zomaar gebeuren; hij is anders. Hij is weliswaar een Inca, maar er stroomt ook Spaans bloed door zijn aderen. Bovendien is hij nog jong.

"No, no allí, niet daar," zegt hij als ze aan de slag moeten.

Onbevangen wijst hij naar zijn linnen schoudermantel die vlak vooraan in een kastje wordt gepropt.

"Links boven in de hoek por favor." De bewaker kijkt even verstoord, maar legt de opgevouwen jas op de plaats die Marco aangeeft.

“Geef de jouwe ook maar,” zegt Marco vervolgens tegen Chucuito. “Daar liggen onze kleren beter. Niemand komt er snel bij.”

Het nog witte, mouwloze hemd en de korte broek houden ze aan.

“No, no,” klinkt het een tafel verder. Marco is opnieuw aan het woord. “Dat gereedschap lijkt me goed, pero nosotros hebben een grotere fakkel en más coca nodig.”

De man die belast is met de uitgifte van het materiaal en de cocabladeren negeert de opmerking. Bescheidenheid is hier op zijn plaats. De nieuwkomer moet daar maar aan wennen. “Siguiente!” blaft hij.

“Laat maar gaan,” fluistert Chucuito. “Wat maakt het nou uit?”

Voor en onder hen ligt het rijk van El Tío. Met een tiental andere jongens betreden ze straks een wereld die ze alleen maar kennen van de verhalen. En die zijn niet erg hoopgevend.

Vanochtend zijn ze op pad gegaan. In het begin nog jongensachtig, speels. Later veranderde hun houding. Chucuito werd stiller, liep uiteindelijk gedwee de grond te bestuderen. Marco praatte ook minder, maar hij liep juist rechter. Lama's zijn wel bereid eenvoudige lasten te dragen, maar sterven liever dan zich te buigen voor een te zware vracht. Zó was Marco van plan te gaan werken in de mijn. En zoals een minderwaardige behandeling een lange straal speeksel oplevert zo zal de Spaanse indiaan op de grond spugen voor hen die onrechtvaardig met hem of met zijn vriend omgaan. Slaag zal hem niet deren.

Zijn maatje was op de dag van zijn geboorte met het koude water van een bergstroom gewassen. Een gerespecteerde magiër had tijdens een geheimzinnige ceremonie chicha geplengd en een biggetje geofferd. In de maanden daarna had zijn moeder hem met opzet niet in haar armen genomen. Het was algemeen bekend dat het kind dan dreinerig en verwend zou worden. Om de baby de borst te geven had ze zich alleen maar over het jongetje heen gebogen. Ook in de jaren van zijn jeugd hield zijn moeder zich aan oude gebruiken zodat hij op zou groeien tot een geharde indiaan waar de familie trots op zou kunnen zijn.

Het is anders gelopen. Chucuito is met zijn veertien jaren geen stoere krijger geworden met de taaie volharding van een alpaca. Hij

zal het nooit worden ook.

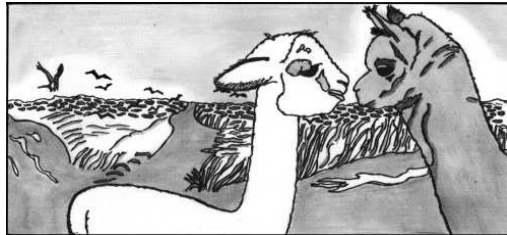
Ze kennen elkaar van jongs af aan. Eerst hadden ze als buurkinderen heerlijk buiten in de zon rond de hutten gespeeld. Later moesten ze de agressieve, schorre kraaien uit de maïsvelden verjagen. Ook dat ging op een speelse manier. Ze leerden met een slinger steentjes te schieten naar de gevederde dieven. De vogels schrokken van de suizende kiezels, krasten omhoog, lieten zich op de thermiek een stuk meedrijven, maar kwamen in een ronde glijvlucht weer even brutaal terug.

Steeds vaker raakten ze zo'n snoeshaan. Vooral Marco natuurlijk. Als de zwarte veren tegen de

blauwe hemel alle kanten op wervelden juichten beiden om het hardst. Alleen weigerde Chucuito de gewonde of gedode vogel te bekijken.

Ook moesten ze alpaca's weiden; die lieve, aaibare, hooghartig kijkende vrienden. Tussen de dieren maakten ze soms wat muziek.

Chucuito begon meestal. Uit zijn rieten panfluit toverde hij trage, wat droevige melodieën. Marco pakte dan een oude trommel, roffelde wat mee, maar vond al snel een opzweepend ritme. Eigenlijk een beetje Spaans. De fluit klonk vanzelf luider en... vrolijker. Ze hadden er dagen, weken, maanden, ja... jaren de tijd voor gekregen.

Het was een jeugd geweest die abrupt door de Spanjaarden was beëindigd. Soldaten hadden nog geen maand geleden de weg afgezet. Met stokken hadden ze op de strodaken van de hutten geslagen. De drek die daarbij naar beneden viel joeg de bewoners naar buiten. Iedereen moest zich verantwoorden. De namen van de jeugdigen die nog niet in of rond de mijnen werkten werden genoteerd. Er werd gezegd waar ze zich later moesten melden. De voortgang van de zilverproductie moest worden verzekerd. Marco, Chucuito en anderen uit hun dorp zullen in de mijnen moeten

delven. Dat betekent dat ze maanden achtereen onder de grond zullen blijven.

Marco is het product van een brute Spaanse verkrachting. Hij oogt veel steviger dan zijn vriend. Langer ook. De kleur van zijn huid is lichter, maar zijn ogen zijn als kolen zo zwart. En rond. De vele krullen in zijn haar verklaren zijn ene afkomst. Het gave, witte gebit laat zien dat hij van indiaanse, zijn andere, komaf is. Het is een knappe jongen.

Breed en relaxed liep hij naast zijn vriend op weg naar de mijn. Hij maakte indruk op de meisjes en dat was ook zijn bedoeling.

“Lekker grietje,” zei hij tegen Chucuito, knikkend naar een meisje dat gehurkt naast de deuropening zat.

“Kijk je eigenlijk wel eens naar meisjes? Ik merk er nooit wat van.”

Terwijl hij verder zijn vriend op de proef stelde met intieme vragen, maar de antwoorden niet afwachtte, knipoogde hij vriendelijk naar de jongedame. Bedeesd sloten de ogen zich tot een scherpe, zwart getekende kromming. Haar hoofd zakte verlegen glimlachend naar beneden.

“Kijk dan! Die wil best wat met me. Als we terugkomen...”

Chucuito was steeds opnieuw verbaasd over het enthousiasme en de energie die zijn vriend uitstraalde. De Spaanse bastaard kent geen angsten. De mijn benauwt hem niet. Altijd weet Marco de aandacht te trekken van anderen. Als kind al had hij er plezier in de vrouwen te behagen. Chucuito stond er maar wat bij. Hij wachtte geduldig als buurtmoeders zijn vriendje overdreven over de bol aaiden, keurden en bewonderden. Met lachende ogen en wangkuiltjes veroverde Marco hun harten. Nu heeft hij de meisjes ontdekt en op een natuurlijke manier probeerde hij ze te imponeren. Hij schopte, schijnbaar onverschillig, steeds een dennenappel voor zich uit, trok zich enkele keren op aan een laaghangende boomtak en lachte uitdagend naar het vrouwvolk.

“Schiet dan terug!” riep hij naar zijn vriend. Motorisch wat onvast schopte Chucuito op zijn beurt de naar hem geplaatste vrucht te ver voor zijn vriend uit. Reden voor Marco om een sprintje te trekken.

Met zijn hiel gaf hij de zaadbol een tik naar achteren.

“Hier. Nu naar voren. Daar!” Hij wees schuin vooruit.

Chucuito deed een poging beter te schieten. Zijn slipper vloog mee.

Marco maakte er geen probleem van. Hij raapte het dunne schoeisel op en met een mooie boog gooide hij het vlak voor de benen van zijn speelgenoot.

“We moeten opschieten,” zei de tengere indiaan bezorgd. “Op tijd melden, weet je wel.”

Met versnelde pas, maar nog altijd een dennenappel vooruit schoppend verlieten ze hun door groene terrassen omgeven dorp. Het pad ging redelijk steil omhoog. Kleideeltjes lieten onder hun slippers los en bevrijd rolden korrels de weg af. Op de trapsgewijs aangelegde akkertjes waren vrouwen aan het werk. Kanaaltjes met kleine watervalletjes omlijnden het bouwland. Aardappelen werden geroid. De oogst werd in manden afgevoerd. Verderop werd quinoa geplukt. Een ezeltje trok een maalsteen rond over een verhard vlak. Meisjes gooiden aco's onder het zware wiel om de knolgewassen te vermalen tot chuno. Hier en daar bemestte men de grond. Chucuito kent de meeste bloemen, planten en kruiden. Hij houdt van hun geur en hun smaak. Diep snoof hij het allemaal nog eenmaal in zich op. Het levendige boerengebeuren kleurde de dag.

Na een lange wandeling kwamen de beide jongens op een hoger gelegen plateau. Een grauwe vlakke strekte zich voor hen uit. De kleur was uit het landschap geslagen. Een riviertje met zwart slib en zilverkleurige strepen preludeerde op verdere stromen die vergeven waren van zware metalen en andere troep. Achter een kleine stuwdam stoomde een grijswitte plas. De overgang naar dit bizarre gebied voelde als het verschil tussen hemel en hel. Vieze rook steeg op uit een honderdtal, halfmanshoge, ronde, aarden potten. De klei was zwart geblakerd van de houtskool of donker gevlekt van de eerst gedroogde en later verbrande lamamest. Vervuilde mannen vulden enkele potten met zwaar lood. Vlammen verlichtten spookachtig het zwart en door de rook schoven silhouetten rond de ovens. Arbeiders stopten gaten die zich in de luwte van de wind bevonden dicht met leem. De hittegraad van het houtskool was te laag om het zilver te doen smelten. Met lood erbij lukte dat wel. Marco keek minachtend naar de soldaten die op strategische punten vanuit uitkijktorens het werk gadesloegen. Hun musketten waren duidelijk aanwezig. Andere werkers op de hooggelegen heuvel waar de wind de vuurtjes aanwakkerde namen de bakken

met het gesmolten metaal onder de potten weg. De scheiding van opeenvolgende smeltprocessen vond verderop plaats in kleine fabriekjes, maar ook daar is de lucht bezwangerd van vette rook. Het plezier dat ze hadden in het schospelletje zakte snel weg. Zelfs Marco vond de naargeestige omgeving ontmoedigend. Na de smeltovens volgden de ertsmolens en houten hutjes die rommelig geordend de grote stad aankondigden. Ze passeerden enkele kazernes en sukkelden vervolgens door de keurig rechte straten van de plaats. In Chucuito's hoofd bonkten lage, zware tonen. Waren er in het begin alleen arbeiders bij de ovens en enkele bewakers, langzamerhand was het druk geworden. Spaanse ambtenaren liepen af en aan. De stad telt vele kantoren. Verzekerd van landgenoten die gewapend toezicht hielden taxeerden de overheidsdienaars de nieuwe lichterjonge slaven. Spanje had sterke mijnwerkers nodig. De meeste indianen ogen wel taai, maar niet erg sterk.

De ingangen van de mijnen van El Tío zaten verstopt achter huizen en hekken.

De beide jongens meldden zich, na wat vragen, bij het kantoor.

De groep bestaat uit twaalf indianen uit verschillende dorpen. Met fakkels lopen ze eerst door een lange, smalle gang. Modderig water weerspiegelt vaag de vlammen. De lucht is zwaar. Dan splitst de route zich in meerdere ruimten. De donkere wegen kruipen als de tentakels van een inktvis de ondoorzichtige diepten in. Je oriënteren is nu onmogelijk. Ogen wennen weliswaar; passen zich aan. Maar hun vergrootte pupillen tasten een onbekende omgeving af. Voorop loopt de ploegbaas. De groep volgt gedwee. In de volgende gang worden ertswagentjes voortgeduwd. Regelmatig drukken de mannen en jongens zich tegen de wand om een karretje door te laten. Hier en daar staan enkele soldaten. Na een flinke afstand gelopen te hebben waarbij ze af en toe hun hoofd stootten wordt de onderwereld wat ruimer. In een grotachtige ruimte worden ze met de hele groep schuin naar beneden geleid.

'Kedèng'. Er klinkt ineens vlakbij een harde knal met een echo die zich herhaalt tot ver in de diepte. Een aantal jongens gilt van schrik. Er buldert een luide lach overheen.

"Niks aan de hand," zegt Marco tegen zijn vriend. "Zo'n Spanjaard

probeert je bang te maken door lukraak in de mijn te schieten. Het zijn ook zulke helden. Ze durven zelf echt niet veel verder naar beneden.”

Met bonzend hart loopt Chucuito verder. Er volgen kronkelige catacomben. Ze passeren verlaten schachten. Druppels petsen ongenadig op hun hemd of huid. Schrikachtige reflexen van samentrekkende spieren ebben weg. Marco neuriet de eerste tonen van een hun bekend liedje. Misschien doet Chucuito mee? De laatste volgt gespannen het silhouet van zijn vriend. Hij hoort het wijsje niet eens.

Dan klinkt achter hen gerommel.

“Wat is dat?” vraagt Chucuito verschrikt. “Stort er iets in?”

“Niks joh. Alles wat uit zichzelf naar beneden valt hoeven wij er niet af te kijken.”

“Ja, maar...”

Weer rommelt het. Nu langer en luider.

“We moeten terug,” zegt Chucuito.

“Seguir andando, doorlopen,” dondert een stem.

Chucuito kauwt extra hard op de cocablaadjes in zijn mond. De sappen verzachten zijn angst. Alle werkers hier onder de grond hebben bolle wangen van de coca. De een kauwt als hij honger heeft, een ander als hij het te koud of juist te warm heeft. Chucuito maalt omdat hij bang is. Ze lopen langzaam. Is hier te weinig zuurstof? Steeds zwaarder ademend gaan ze verder. De vlammen van de toortsen stikken bijna. Onvoorstelbaar nauwe en lage gangen volgen. Ze schuren zich door spleten en gaten. Voorzichtig op hun hurken schuifelen ze tientallen meters verder naar beneden. Dan wordt Chucuito vanuit het niets beet gepakt. Handen gaan gehaast over zijn lichaam. Hij stikt bijna van de schrik, maar rukt zich gemakkelijk los. Het is al voorbij. Hij loopt snel door, kan niet eens zien wie dat deed.

“Marco...”

“Ja, wat is...?”

Er weerklinkt een luide knal. Dan volgt een scherp geluid dat vloeïend wegsterft alsof er dwars door de aardlaag een scheur is gesprongen. Nu houden ze allemaal even stil. Zouden er meer uitbarstingen volgen? Wordt het gevaarlijk? Is dit gewoon?

Chucuito grijpt naar voren, pakt Marco bij zijn bovenarm. Hij voelt dat deze kippenvel heeft. Toch wordt zijn hand afgeschud.

“Seguir andando,” klinkt het opnieuw monotoon.

Ze dalen via enkele ladders af.

Dan stoppen ze.

“Moeten we direct al aan het werk?” durft Marco. “We zijn de hele dag...”

“Kop dicht!”

Het rommelt in de mijn. Nu dichterbij. Ze kunnen duidelijk brokstukken horen vallen. Ploffende geluiden doen vreemd aan. Er wordt ergens geroepen. Dan is het weer lang stil.

“Hier gaan jullie aan de slag!” zegt de stem. De man achter het geluid wordt zichtbaar doordat hij zijn fakkel iets lager houdt. Hij geeft aanwijzingen en duidt daarbij op al gebruikte manden en een grove wand. Marco duwt zijn vriend wat weg van de groep.

“Laten wij hier maar werken. Vallen we niet zo op,” fluistert hij.

“En... doe rustig aan!”

Met het meegenomen gereedschap beginnen ze de steenformaties te bewerken. Poeder dwarrelt rond, gruis en brokstukken vallen naar beneden.

Door het hakken ontstaan overal stapels erts. Als deze het hakwerk beginnen te belemmeren doen de mannen de stukken in manden. Iets verderop moeten...

Een harde dreun..., scheurend gesteente en dan... begint de grond te beven. Chucuito zakt automatisch door zijn knieën en houdt zijn handen beschermend boven zijn hoofd. Hij probeert zijn evenwicht te bewaren.

Er wordt gegild, geschreeuwd. Dan volgt een lawine van lawaai en voelt hij aardkorsten naast zich vallen. Daar waar de rest van de groep werkte lijkt alles in te storten. Aan de herrie en het vallen lijkt geen einde te komen. Grote stukken erts ploffen vlak bij hem neer en rollen weg naar een lager deel. Het beetje dat hij op zich krijgt doet pijn, maar angstiger nog wacht hij de grote klap af. Stof beneemt hem de adem. Hij zou willen roepen om hulp, maar boven het lawaai uitkomen lukt toch niet. Het lijkt of hij wegzakt. De bodem begint te hellen en Chucuito begint te huilen. “Oh heilige Tío help ons,” mompelt hij bibberig.

Dan is het ineens allemaal voorbij. Er rollen nog wat resten door naar een onduidelijke diepte, maar daarna is het helemaal stil. De jongen laat zijn armen zakken, tast voorzichtig zijn lichaam af. Hier en daar zijn pijnlijke plekken. Hij voelt een verdikking en iets dat lijkt op een snee. Hij bemerkt ook wat bloed. Het plakt. Veel is het niet. Hij zuigt aan een wond op de rug van zijn hand. Dan probeert hij zijn benen los te wurmen. Het is vreemd genoeg nog steeds opvallend stil.

“Marco,” fluistert hij.

Niemand reageert.

“Marco!” zegt hij, nu wat harder en nadrukkelijker. Zijn voeten heeft hij intussen bevrijd uit het gevallen gesteente. Er is geen hand voor ogen te zien. Waar moet hij heen? Hij probeert een stap, maar dreigt weg te glijden.

“Is daar iemand?” schreeuwt hij angstig. Er komt geen antwoord. Naarmate de stilte heerst daalt de stof. Hier en daar ziet hij nu wat resten van fakkels gloeien. Net als de jongen naar zo’n lichtpuntje wil schuiven hoort hij vlakbij gekreun. Zou dat Marco zijn? Op de tast, met zijn handen naar voren, gaat hij langzaam in de richting van het geluid.

Plotseling wordt er voor hem enorm gehoest. Er wordt gerocheld en gespuugd. Dan klinkt het moeizaam: “Chucuito?”

Opgelucht klinkt het: “Ja, ben jij het Marco?”

“Jèh, natuurlijk... Dat hoor je... toch?” Zijn woorden klinken geforceerd. Alsof hij binnensmonds praat. Chucuito struikelt snel naar voren en wil zijn vriend wel omhelzen.

“Kijk uit!” klinkt het streng. “Ik... zit-te vast.”

Chucuito staat direct stil. “Kan ik helpen?”

“Eerst hebben we... licht... nodig. Ik zi... zie wat branden... Zi... zie je het ook?”

“Ja.”

“Ga er naar toe... en blaas...er voor-zich-tig tegenaan.”

De jongen gaat voetje voor voetje naar de dichtstbijzijnde rode gloed. Hij voelt waar het droge eindstuk van de fakkel ligt, pakt het op en blaast zachtjes tegen de hittebron. De rode kleur krijgt helgele puntjes, maar zwakt ook weer snel af. Meerdere keren haalt Chucuito diep adem en blaast flink wat zuurstof tegen de fakkel. Dat zorgt voor volle vlammen. De directe omgeving licht op. Vlak

voor hem steekt een hand boven de brokstukken uit. De jongen wil het niet zien. Hij beweegt zich nu snel naar zijn vriend. Met de fakkel ziet hij nu de benarde positie waarin Marco zich bevindt. Marco zit op zijn knieën met zijn armen vreemd schuin getrokken op zijn rug. Hij kan niet voor of achteruit. Zijn hoofd zit klem tussen grote, zwarte brokstukken. Een scherpe rand duwt in zijn wang. Vandaar zijn vreemde spreken.

“Kan je je handen bewegen?”

“Ja.”

“Je armen?”

“Een beetje... Kan je dat niet zien? De rotsblokken hebben mijn bast bijna omklemd.”

“Als je je schouders nu eens scheef trekt?”

“Doe niet zo stom... Dat kan pas als mijn hoofd los zit... en die, die zit flink klem. Ik kan mijn mond ni niet eens goed dichtdoen.”

Chucuito laat zijn hand over de schouder van Marco glijden. Het hemd is ruig weggescheurd. Sterk en stevig voelt het blote deel aan.

“Kan je echt niet bewegen?”

“Nee.”

Alsof Chucuito het niet kan geloven laat hij zijn hand verder naar beneden zakken. Het voelt allemaal gaaf.

“Je bent verder niet gewond.”

“Ik geloof van ni niet, maar wat heb ik daar aan... Haal die brokstukken weg.”

Van alle kanten belicht Chucuito Marco. Het silhouet van de atletische lichaamsvorm oogt bijna kunstzinnig. Chucuito duwt en trekt, tegen en aan stenen. Hij zet zijn voet schrap tegen een smal stuk muur en met alle energie die hij denkt in zich te hebben duwt hij vooruit. Er is echter geen beweging in te krijgen. Een tijdlang probeert hij steeds op andere aanwijzingen van zijn vriend de situatie te verbeteren. Niets lukt.

Dan zegt Marco: “Chucuito. Ik zie maar één oplossing. Je geeft een harde duw tegen mijn voorhoofd. Doe eerst maar een stap naar achteren, dan heb je meer kracht. Als mijn hoofd vrij is kan ik me wel buigen en schuin wegstappen.”

“De steen die tegen je wang drukt zal diep insnijden.”

“Kan me niet bommen. Duw!”

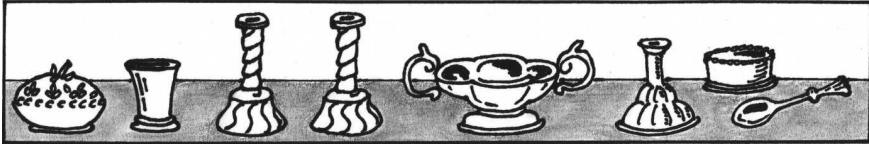
In Chucuito verandert er dan plotseling iets. Hij voelt, hij weet, dat een harde stoot de enige oplossing is. Zonder waarschuwing of verder nadenken neemt hij een uithaal. Zijn volle hand komt met een harde klap op het voorhoofd van Marco terecht. Even hapert het hoofd, maar dan schiet het los naar achteren.

“Achggg.....” echoot het gruwelijk pijnlijk.

Het is niet Marco die gilt.

Als de fakkel wordt bijgehouden blijkt de wang opengescheurd. Je kunt tot in zijn keelgat kijken. Een dikke, rode tong hangt vreemd naar buiten. Het bloedt als een rund. Zonder een kik duwt Marco zijn lichaam schuin weg. Vervolgens trekt hij zijn benen met horten en stoten uit het puin. Eén been staat raar verdraaid. Chucuito kan het niet aanzien. Hij draait zich om en begint over te geven.

's Gravenhage, april 1628

Op een van de zolders van het Stadhouders Kwartier op het Binnenhof staat een lange tafel vol zilver. Het houten blad steekt kaal af tegen het rijke edelmetaal. Alles wat gewoonlijk beneden praalt en pronkt of in kasten en laden wordt bewaard is vorige week naar boven gehaald. Het staat hier nu allemaal te kust en te keur. Ovale schalen met een fijn bewerkte, opstaande rand, ranke kandelaars, ruime bekers met inscripties, doosjes met verstilde decoraties, een recent cadeau gekregen rammelaar voor de kleine Willem, fragiele flacons, opengewerkte broches, wat lepels, messen met zware manchetten en zelfs een enkele herinneringsmunt sieren de bovenste verdieping. Zo bij elkaar is het een zeer rijk bezit. Het kan de eigenaresse nochtans niet genoeg zijn. Ze wil meer. Dat komt ook wel, als ze maar geduld heeft. En dat heeft ze.

Het fraaiste stuk is niet van haar. Het is een suikerschep met een handvat van opengewerkt filigraan. De prinses van Oranje had aan de koningin van Bohemen aangeboden het te laten poetsen op de manier zoals ze dat hier op het Binnenhof gewend zijn. Als het de koningin bevalt kan ze het voortaan ook op die wijze laten behandelen door haar eigen personeel. De meisjes die het karweitje moeten klaren weten dat ze zeer zorgvuldig met de schep om moeten gaan.

Het meeste zilver is in de loop van een half jaar langs de randen of uitsteeksels zwart geworden, iets 'aangelopen'. Daarom wordt het hier regelmatig aangepakt. Het zilver moet volgens de prinses glimmen, glanzen, spiegelen en vooral... indruk maken.

Lisa en Lieveke zijn al twee dagen aan het werk. Ze hebben van een beetje water, wat krijt en een paar druppels zeep een papje gemaakt. De afgepaste hoeveelheid is het geheim van een goede zilverpoets. Met dunne doekjes, of puntjes daarvan, wrijven ze er behoedzaam de zwarte gedeelten van de zilveren voorwerpen mee weg. Ongemerkt zullen ze een minuscuul laagje zilver wegschuren.

Niet te hard drukken dus. Daarna worden de voorwerpen keurig schoongemaakt en opgewreven. Het hoofd van de huishouding, mevrouw Briër de la Choufour, heeft duidelijke instructies gegeven en komt regelmatig controleren. Commentaar heeft ze wel, maar dat is feitelijk overbodig. De meisjes doen hun werk uitstekend. Ze vinden het een prettige opdracht. Heerlijk rustig, weg van alle drukte. Ze kunnen zoveel praten, roddelen, klagen, fantaseren, ruziën, als ze maar willen. Ze krijgen er de tijd voor. Als ze het werk maar correct doen.

“Wat een rijkdom, hé?” zegt Lisa, de oudste van de twee, terwijl ze een net gepoetst doosje omhoog houdt.

“Ja, prachtig,” fluistert Lieveke verrukt. “De glans is weer helemaal terug.”

Zo denkt Lisa ook, maar ze fantaseert verder, bedoelt nog iets anders. “Degene die dit dekseltje heeft bewerkt is een vakman, een kunstenaar. Ik denk dat het een knappe jongen is; eentje met donkere krullen en zilvergrijze ogen. Dat past mooi.”

“Doe niet zo raar. Het kan net zo goed een oud, tandeloos mannetje zijn met vlekken en wratt..”

“Ho, stop! Doe eens een pietsie gezellig. Je moet een beetje dromen. Dat maakt het leven veel leuker en... misschien komt zo'n droom dan uit.”

Even is het stil, maar Lisa gaat al snel vrolijk verder: “Ik denk dat het een zilversmid is van een jaar of zestien met een lekker kontje... Hij is vast op zoek naar een aardig meisje. Een meisje zoals ik.”

“Oh, oh, daar gaan we weer. Dat kan helemaal niet! Op die leeftijd ben je gewoon leerling.”

“Gek eigenlijk; ik weet niet eens waar zilver vandaan komt. Spul dat ze smelten, maar je moet er ook, geloof ik, op slaan met een kleine hamer. En kijk, hier..., hier hebben ze het heel dun gemaakt en open gewerkt. Er zitten misschien wel honderd gaatjes in. Zo'n mooie jongen zal wel heel gevoelige handen hebben.”

“Rimpelig en met veel eelt.”

Lisa kijkt haar vriendin verstoort aan. Wat is dat toch een nuchter kalf. Terwijl ze haar werk behoedzaam voortzet droomt ze weer weg. De ochtendzon klimt hoger. Een felle lichtbundel schijnt op een bokaal. Stralen spatten alle kanten op.

“Ik denk dat ik later een zilveren kandelaar neem. Dat staat chique.” Lieveke kan niet nalaten te reageren: “Waar denk je dat van te kunnen betalen?”

“Mijn vrijer geeft dat cadeau. Een graaf of een markies kan dat gemakkelijk betalen.”

Tegen zoveel onnozelheid kan Lieveke niet op. “Je wilt het toch zeker niet aanleggen met iemand van adel?”

“Waarom niet?” Lisa begint te fluisteren. “Voordat Frederik Hendrik getrouwd was had hij ook een stel minnaressen. Net als zijn oudere broer prins Maurits. Die had er minstens zes. Vaak gewone meisjes, net als jij en ik.”

Lieveke wil er niets van weten. Ze vindt het maar niks.

Lisa doet er, op fluisterton, een schepje boven op: “Amalia van Solms, onze prinses, had ook helemaal niks hoor toen ze met mooi Heintje trouwde.”

“Ja, maar ze was wel van adel,” zegt Lieveke zacht.

“Verarmde adel, geen cent te makke,” klinkt het luid. Te luid.

Lieveke gooit het, vrijer van spreken, over een andere boeg. “Wees blij als een van de jongens uit de tuin of een koksmaatje of een leerling valkenier achter je aan komt. Of... Jan, de paardenknecht.”

Lisa weet het; Lieveke vindt Jan erg leuk. Voor Lisa is Jan te min. Zij wil geen naar paarden ruikend vriendje. Toch zegt ze: “Ja, Jan is een leuke jongen,” en dan met een spottende blik, “interessante baan ook. Net als Herman, die wijnflesopener. Hem vond je ook al...”

“Wat flauw! Herman had een heel bijzondere baan, een keurig pak dat hem goed stond en... ik houd wel van Duitsers.” Een paar minuten is Lieveke stil en staart wat voor zich uit, en dan gaat ze een beetje verdrietig verder. “Het is jammer dat hij door Elizabeth is ontslagen en dat hij daarom maar weer richting Heidelberg is vertrokken.” Weer zwijgt ze een tijdje om daarna bijna kwaad te zeggen: “En dat is als knecht van de Palsgraaf best gevaarlijk!” Even later: “Trouwens; hoe is het met jouw Joep. Daar had je het toch altijd over?”

“Joep, Joep... Hou toch op. Dat is een hond. Gewoon een leuk beest. Hij woonde bij Luuk, m'n buurjongen. Verder niks. Ze zijn trouwens allebei zomaar verdwenen. Ik maak me daar zorgen over. We hadden altijd zo'n lol met elkaar. Dan zei hij tegen z'n oom, en